

**Magiczny
Kraków**

Sztuka to wrażenia i emocje. Teresa i Andrzej Starmachowie przekazali miastu część zbiorów

2023-12-05

Teresa i Andrzej Starmachowie, właściciele jednej z najważniejszych polskich galerii sztuki, zdecydowali się przekazać znaczącą część swojej gromadzonej przez lata prywatnej kolekcji dwóm krakowskim instytucjom. Beneficjentami tej bezprecedensowej w historii polskiego muzealnictwa po 1989 r. decyzji, są Muzeum Sztuki Współczesnej MOCAR i Muzeum Fotografii w Krakowie.

W 1989 roku Teresa i Andrzej Starmachowie otworzyli w Krakowie jedną z pierwszych prywatnych galerii sztuki w Polsce. W kamienicy pod Orłem przy Rynku Głównym wystawiali takich artystów, jak Tadeusz Kantor, Jerzy Nowosielski, Maria Stangret, Jonasz Stern czy Roman Opałka. W 1995 roku zakupili i wyremontowali budynek Domu Modlitwy Zuckera w Podgórzu.

Przeprowadzka była przejściem z centrum na peryferia, jednak ranga i program Galerii Starmach zapewniły rozpoznawalność adresowi przy Węgierskiej zarówno w skali miasta, jak i kraju. W ciągu wieloletniej działalności galerii prezentowano tam m.in. prace Nobuyoshiego Arakiego, Andy'ego Warhola, Magdaleny Abakanowicz, Jerzego Nowosielskiego i Mirosława Bałki.

– Moim zdaniem najlepsze kolekcje nie powstają z wyrachowania i chęci zysku, ale z miłości do sztuki – mówi Andrzej Starmach. Właśnie dlatego kolekcjonować Starmachowie zaczęli jeszcze długo przed założeniem pierwszej galerii, w latach 70., regularnie powiększając swoje zbiory. Teraz, po latach, zdecydowali się na wyjątkowy krok, o skali bezprecedensowej w historii polskiego muzealnictwa po 1989 r.: część swojej kolekcji przekazują jako dar Krakowowi. Prace autorstwa 26 artystów trafią do zbiorów dwóch miejskich instytucji – Muzeum Sztuki Współczesnej MOCAR i MuFo, czyli Muzeum Fotografii w Krakowie.

W kolekcji Starmachów znajdują się prace fundamentalne dla sztuki polskiej 2 połowy XX wieku, w których materializują się najważniejsze prądy intelektualne tego czasu. Przekazując część zbiorów do instytucji publicznych, nie stawiając jednocześnie wymagań dotyczących sposobu ich ekspozycji (w analogicznych sytuacjach darczyńcy często zobowiązują instytucje do prezentowania prac w określonym wymiarze czasowym i formie), Teresa i Andrzej Starmachowie podjęli wyjątkową decyzję. Dzięki ich hojności, krakowskie instytucje, a co za tym idzie również publiczność, zyskają dostęp do prac, które staną się dobrem wspólnym.

Historia zna przypadki przekazywania dzieł przez prywatnych kolekcjonerów do publicznej instytucji, a jednak szukając w polskiej historii sztuki daru podobnej rangi, musimy się cofnąć o ponad sto lat. W 1920 r. Feliks „Manggha” Jasieński przekazał swoją kolekcję Muzeum Narodowemu w Krakowie, obejmującą zarówno imponujące zbiory sztuki Dalekiego Wschodu, jak i dzieła współczesnych Jasieńskiemu artystów: Stanisława Wyspiańskiego, Leona Wyczółkowskiego, Jacka Malczewskiego. W darze Teresy i Andrzeja Starmachów również znajdują się prace o fundamentalnym znaczeniu dla polskiej kultury. Po raz pierwszy przekazane prace będzie można podziwiać na wystawie z okazji otwarcia po remoncie Galerii Bunkier Sztuki na początku 2024 r.

**Magiczny
Kraków**

Artyści, których dzieła zostały przekazane MOCAK-owi: Magdalena Abakanowicz, Mirosław Bałka, Marek Chlanda, Marta Deskur, Stanisław Dróżdż, Władysław Hasior, Julian Jończyk, Tadeusz Kantor, Edward Krasiński, Piotr Lutyński, Marzena Nowak, Jerzy Nowosielski, Jadwiga Sawicka, Mikołaj Smoczyński, Grzegorz Sztwiertnia

Artyści, których dzieła zostały przekazane MuFo: Tomasz Ciecierski, Marta Deskur, Piotr Jaros, Andrzej Lachowicz, Przemysław Pokrycki, Robert Rumas, Jadwiga Sawicka, Jacek Maria Stokłosa, Jan Tarasin, Andrzej Wełmiński, Krzysztof Zieliński

Teresa i Andrzej Starmachowie są mecenasami Muzeum Fotografii od roku 2019. Zbiór fotografii i innych dzieł sztuki ofiarowanych przez nich MuFo był przekazywany etapowo do kolekcji muzeum i obejmuje obecnie prace 13 artystów. Na ponad 80 dzieł składają się 373 obiekty muzealne, w tym cykle (220 zdjęć Jacka Marii Stokłosa, 32 Jana Tarasina, prace Mikołaja Smoczyńskiego), prace w formie złożonych instalacji i obrazów (autorstwa Marty Deskur, Roberta Rumasa) czy monumentalny obraz Tomasza Ciecierskiego.

Pełny wykaz dzieł przekazanych dla MuFo jest dostępny [tutaj](#).

Andrzej Starmach udzielił wywiadu telewizji.krakow.pl w związku z donacją na rzecz krakowskiej kultury:

Violetta Bratuń: Od czasów Feliksa „Mangghi” Jasieńskiego nie było takiej donacji dla krakowskiej kultury, z jaką mamy do czynienia teraz. Teresa i Andrzej Starmachowie podarowali krakowskim instytucjom kultury dzieła wartości 50 mln zł. Panie Andrzeju, proszę mi powiedzieć, co leży u podstaw waszej decyzji?

Andrzej Starmach: Na początku, jak gdyby zwróć się do początku pani wypowiedzi. Nie ma się czym chwalić, że od 100 lat czegoś takiego nie było, należy nad tym ubolewać, bo to jest normalna rzecz, która się dzieje na całym świecie i wszystkie muzea, przepraszam już się nie powinno tak mówić, ale w normalnych krajach swoje zbiory zawdzięczają prywatnym darczyńcom. I teraz już, wracając do sedna pani pytania, zbieramy, to znaczy ja od 76. roku, w 78. roku dołączyła do mnie żona, jeszcze wtedy nie żona, ale powiedzmy dziewczyna, narzeczona, żona... I to wszystko strasznie się rozbudowywało, byliśmy zaprzyjaźnieni z wieloma artystami, mieliśmy dostęp do dzieł sztuki, których normalny śmiertelnik, że się tak wyrażę, nie mógł oglądać. Potem utworzyliśmy galerię w roku 89. To wszystko się rozrastało jeszcze bardziej, a przez te lata pozyskaliśmy taką ilość dzieł sztuki, że jako historycy sztuki zdawaliśmy sobie sprawę, że powinni być koniecznie w muzeum. I zresztą nigdy nie były przedmiotem sprzedaży, handlu w naszej galerii, więc teraz im jesteśmy starsi, doszliśmy do tej wspólnej, absolutnie wspólnej decyzji, aby uczynić tę donację dla Krakowa, ale wiadomo, że to musiało być niespersonalizowane, ale zinstytucjonalizowane. I stąd ze względu na charakter tych naszych zbiorów, do dwóch miejskich muzeów przeznaczamy: do Muzeum Sztuki Współczesnej MOCAK i do Muzeum Fotografii MuFo.

**Magiczny
Kraków**

Czy może pan powiedzieć coś o tych pracach i autorach tych prac, które znajdą się w tych dwóch krakowskich instytucjach?

AS: My jesteśmy galerią klasyki polskiej awangardy, a więc trzon tej donacji to właśnie artyści z tych pokoleń, z tego pokolenia, to jest: Magdalena Abakanowicz, Tadeusz Kantor, Jerzy Nowosielski, z trochę młodszych: Mirosław Bałka. Wracając do tych jeszcze starszych, to Edward Krasiński, a do Muzeum Fotografii: Ciecierski, Stokłosa, Deskur. Tak, że jest tego dosyć szeroka reprezentacja jeżeli chodzi o polską sztukę i myślę, że w sposób zasadniczy z jednej strony uzupełni olbrzymie zbiory tych muzeów, a z drugiej strony te muzea pozyskają prace, których by nie miały możliwości pozyskać z dwóch powodów. Po pierwsze, ich już nie ma na rynku...

I są drogie.

AS: A po drugie, nawet gdyby się zjawily, to budżety tych muzeów ani dotacje ministerstwa nie pozwoliłyby na ich kupienie.

Zdaje sobie pan sprawę z tego, że stajecie się teraz oboje z żoną bohaterami tego miasta, naszego miasta.

AS: Wie pani, bardzo mi miło to od pani słyszeć. Aczkolwiek stosunek do sztuki w tym kraju jest taki, że poprzez sztukę dosyć trudno stać się bohaterem i myślę, że jedyne, co będzie robiło wrażenie to ta suma, którą pani wymieniła, a ja nie lubię powtarzać, nie chcę epatować tymi pieniędzmi, ponieważ nie są to konkretne pieniądze.

Bo w sztuce nie chodzi o pieniądze, tylko o wrażenia i emocje.

AS: Tak, o to chodzi. A w Polsce 95 proc. osób kupujących sztukę to nie są kolekcjonerzy, tylko inwestorzy, a my raczej nie jesteśmy inwestorami. Dlatego przy absolutnej zgodzie trzech córek, nie miały o to żadnych pretensji, a nawet się wyrażają, że są dumne z tego, że rodzice część tych zbiorów przeznaczają do tych muzeów.

W takim razie mnie pozostaje bardzo serdecznie podziękować w imieniu własnym i wszystkich krakowian, a także turystów, którzy niewątpliwie dzięki waszej dobroczynności te dzieła w krakowskich muzeach będą oglądać.

AS: Zapraszam na wystawę, która ma być na otwarciu Bunkra Sztuki. Termin w tej chwili jest przewidziany na ostatni tydzień lutego, ale jak będzie w rzeczywistości, to chyba nikt nie wie.

Zobaczmy. Dziękuję bardzo.

AS: Dziękuję.